

2023-02-01

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2022-00771

Politikerinitiativ - ANDT-peng

Inkom den 5 september 2022 från Gunilla Grudevall-Steen (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen noterar att det redan ligger i skolans uppdrag att arbeta förebyggande med frågor gällande ANDT samt att samarbeten med olika externa aktörer ofta är kostnadsfria. Utifrån dessa noteringar finns det inte skäl att ytterligare utreda förslaget i politikerinitiativet. Politikerinitiativet är därmed färdigbehandlat.

Sammanfattning

I politikerinitiativet föreslås stadsledningskontoret få i uppdrag att utreda möjligheten till en ANDT-peng, med liknande upplägg som kulturpengen.

ANDT är en förkortning för alkohol, narkotika, dopning och tobak. Förkortningen används ofta inom det folkhälsofrämjande och förebyggande arbete som bedrivs av myndigheter, länsstyrelser, landsting och kommuner samt den idéburna sektorn. Ibland används förkortningen ANDTS där även spel om pengar ingår.

Politikerinitiativet har utretts av juridik- och kanslistaben. Synpunkter på politikerinitiativet har framför allt inhämtats från tjänstepersoner på utbildningsenheten, kultur- och fritidsenheten och välfärd skola.

Ärendet

Politikerinitiativet lämnades in vid kommunstyrelsens sammanträde den 5 september 2022 av Gunilla Grudevall-Steen (L). Kommunstyrelsen beslutade att överlämna politikerinitiativet till stadsledningskontoret för utredning och förslag till beslut.

Förslagen i politikerinitiativet

I politikerinitiativet föreslås stadsledningskontoret få i uppdrag att utreda möjligheten till en ANDT-peng, med liknande upplägg som kulturpengen.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Politikerinitiativet har utretts av juridik- och kanslistaben. Synpunkter på politikerinitiativet har framför allt inhämtats från tjänstepersoner på utbildningsenheten, kultur- och fritidsenheten och välfärd skola. Här nedan följer en redogörelse av juridik- och kanslistabens utredning och bedömning.

Kulturpengen

I politikerinitiativet föreslås en ANDT-peng med liknande upplägg som kulturpengen. Inledningsvis kan därför sägas att syftet med kulturpengen är att barn från 3 års ålder till och med skolår 9, som är inskrivna i förskola, pedagogisk omsorg eller grundskola i Nacka kommun, ska få uppleva en professionell scenkonstföreställning inom teater, musik, dans, cirkus m.m. eller delta i skapande projekt/process med koppling till en professionell kulturaktivitet som innehåller delarna uppleva/skapa/visa inom teater, musik, konst, film, foto, litteratur, dans eller kulturarv. Kulturpengen fastställs av kommunfullmäktige och uppgår i dagsläget till 142 kronor per barn per år. Efter avslutat skolår skickar förskolorna, den pedagogiska omsorgen och skolorna in en digital redovisning till kultur- och fritidsenheten.

Vad är ANDT och hur arbetar Nacka kommun med ANDT i dag?

ANDT är en förkortning för alkohol, narkotika, dopning och tobak. Förkortningen används ofta inom det folkhälsofrämjande och förebyggande arbete som bedrivs av myndigheter, länsstyrelser, landsting och kommuner samt den idéburna sektorn. Ibland används förkortningen ANDTS där även spel om pengar ingår.

Kommunfullmäktige antog i maj 2018 strategin ”Ett drogfrött Nacka för unga”. Strategin anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk. Strategin omfattar alla verksamheter, kommunala och fristående, som verkar på kommunens uppdrag. Nacka kommun står även bakom målen i Sveriges nationella ANDTS-strategi. Det övergripande målet med den nationella strategin är ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande”.

Under hösten 2018 bildades en styrgrupp för Nacka kommuns arbete med ovan nämnda strategi. Gruppen ska, för kommunstyrelsen, svara för att hålla ihop arbetet och följa upp det på ett övergripande plan. I detta ingår att följa upp vilka resultat som nås inom all kommunalt finansierad verksamhet kopplat till strategin och utifrån dessa stimulera utvecklingen av arbetet. Det som särskilt ska följas upp och stimuleras är:

- Nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga.
- Minska tobaksbruk och förhindra att barn och unga börjar använda tobak.

- Stöd och vård till dem som hamnat i missbruk eller beroende.

Många aktiviteter genomförs inom kommunens olika processer och alla ska på olika sätt bidra till det drogförebyggande arbetet i kommunen. Kopplat till strategiarbetet finns en framarbetad matris/handlingsplan, där det inom varje nämnds ansvarsområde finns ett antal åtgärder och aktiviteter som särskilt ska följas upp, utvärderas och/eller stimuleras.

Strategiarbetet utgår på så sätt från åtgärder, aktiviteter och stimulans på bred front och medger samtidigt en anpassning av insatser för de olika lokala behoven till exempel i en av stadsdelarna eller i en eller flera skolor. Alla nämndaktiviteter följs upp årligen och utvärderas i samband med kommunstyrelsens årsbokslut.

Därutöver har alla barn och elever enligt skollagen och läroplaner rätt till en hälsofrämjande skolmiljö som är tobaksfri och präglas av goda relationer med kamrater och lärare. De har också rätt till undervisning där frågor som rör tobak, alkohol, narkotika och dopning integreras i olika ämnen för att få en mer sammansatt bild av dessa områden.¹ Skolan ska vidare ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Av uppföljningen av Stockholmsenkäten 2020 som utbildningsenheten genomförde framgår att både grundskolorna och gymnasieskolorna arbetar med ANDT-frågor i den ordinarie undervisningen. I grundskolorna arbetar elevhälsan och mentorer förebyggande och skolorna har ett samarbete med externa aktörer. Gymnasieskolorna arbetar med förebyggande ANDT-arbete i den ordinarie undervisningen, på mentorstid, i elevhälsoarbetet och genom information och diskussion på olika sätt. Även externa aktörer som polisen och Mini-Maria är involverade på olika sätt.²

Samarbete mellan skola, polis och socialtjänst är en viktig del i skolans preventionsarbete. Socialtjänsten kan framför allt hjälpa skolan med frågor som rör anmälningar, sekretess och samarbete kring åtgärder. Polisen har en viktig del i arbetet som rör information om och ingripande mot den lokala marknaden. Att tillsammans fokusera på tidig upptäckt och tidig reaktion kan leda till ett mer lyckat resultat.³

Under år 2022 har kommunen genomfört ett projekt med syfte att minska droganvändandet bland unga. Projektet är ett samarbete mellan kultur-, fritid-, utbildnings- och socialnämnden samt kommunstyrelsen. Projektet finansieras genom Nacka kommuns framtidsfond. Syftet med projektet är att engagera fler föreningar och representanter från civilsamhället i sitt arbete med barn och unga att addera aktiviteter

---

¹ Se bl.a. 2.8 Läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet samt 2.6 Läroplanen för gymnasieskolan

² [Ett drogfritt Nacka för unga | Nacka kommun](#)

³ Riksförbundet narkotikafritt samhälle – www.rns.se

som bidrar till att skapa goda kontakter med vuxna och andra jämnåriga, en meningsfull fritid, låg tolerans vad gäller normbrytande beteende och nolltolerans när det gäller droger.

Juridik- och kanslistabens bedömning

Den så kallade Stockholmsenkäten⁴ 2022 visar ett positivt resultat för ungdomar i Nacka på flera områden. Bl.a. visar trenden över tid en positiv förändring bl.a. när det gäller alkohol med färre som dricker för att berusa sig och att ungdomar dricker en mindre mängd alkohol jämfört med första mätningen i Nacka 2008. I Nackas resultat kan man även se ett stort antal skyddande faktorer för ungdomarna. Jämfört med Stockholms län i stort har en större andel högskoleutbildade föräldrar och en större andel har föräldrar som arbetar heltid eller deltid. Det är också fler unga som trivs bra i Nackas skolor jämfört med länet.

Förslaget berör en mycket angelägen fråga. Det är dock centralt att fortsatt eftersträva ett samhälle för unga fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksmissbruk. Det är därför positivt att kommunen via framtidsfonderna finansierat projektet ”Tillsammans för ett drogfritt Nacka för unga”. Vad gäller skolans uppdrag är det viktigt att poängtera att det i läroplanen finns ett tydligt uppdrag att integrera frågor som rör tobak, alkohol, narkotika och dopning i undervisningen i olika ämnen samt att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Det kan konstateras att alla kostnader för undervisning och läromedel ingår i skolpengen för varje elev.

Om skolan i sitt uppdrag att undervisa om ANDT-frågor har behov av samarbeten med externa aktörer såsom frivilligorganisationer och andra myndigheter så finns dessa möjligheter redan idag. Det kan konstateras att de flesta aktörer (polisen, MiniMaria, socialtjänsten samt andra ideella organisationer), i likhet med kommunen, inte tar ut någon kostnad för detta arbete. Detta kan jämföras med kulturpengen som t.ex. bekostar en professionell scenkonstföreställning inom teater vilket är förenat med kostnader för den enskilda förskolan/skolan.

Mot bakgrund av att skolan redan har ett uppdrag att arbeta med dessa prioriterade frågor inom ramen för ordinarie undervisning, vilket är finansierat via skolpengen, bedöms ytterligare medel inte behöva tillföras genom en särskild ANDT-peng. Detta särskilt utifrån att eventuella samarbeten, som beskrivits ovan, inte behöver vara förenade med någon kostnad.

---

⁴ Stockholmsenkäten är framtagen av Stockholms stad och genomförs sedan början av 2000-talet i de flesta av Stockholms läns kommuner. Det är en omfattande undersökning som genomförs vartannat år och riktar sig till elever i grundskolans årskurs 9 och gymnasiet år 2. Enkäten innehåller frågor som rör ungdomarnas alkohol-, tobak- och drogvanor, brott och trygghet, psykisk hälsa, familj, skol- och fritidsvanor med mera. Den senaste Stockholmsenkäten genomfördes våren 2022 i 25 av länets 26 kommuner.

Den sammantagna bedömningen utifrån redogörelsen i ärendet är därför att det inte finns skäl att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utreda möjligheten till en ANDT-peng, med liknande upplägg som kulturpengen.

Förslaget till beslut är därför att kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen noterar att det redan ligger i skolans uppdrag att arbeta förebyggande med frågor gällande ANDT samt att samarbeten med olika externa aktörer ofta är kostnadsfria. Utifrån dessa noteringar finns det inte skäl att ytterligare utreda förslaget i politikerinitiativet. Politikerinitiativet är därmed färdigbehandlat.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser. Om förslaget skulle genomföras skulle det innebära ökade kostnader för den nämnd som skulle få i uppdrag att administrera ANDT-pengen.

Konsekvenser för barn

Undervisning som behandlar frågor som rör tobak, alkohol, narkotika och dopning har stor betydelse för barn och unga. Skolan har dock redan ett uppdrag att undervisa inom dessa områden och ett ansvar att eleverna, efter genomgången grundskola, har fått kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Behovet av sådan undervisning ska därför redan vara tillgodosett och förslaget till beslut får inga konsekvenser för barn och unga i Nacka kommun.

Bilagor

1. Politikerinitiativet

Christopher Arontaus
Tf. kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Julia Tham
Utredare
Juridik- och kanslistaben